

Құрылтайшы және баспагер:

«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.iz.adilet.gov.kz
сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Сәрпеков Р.Қ. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан) – (төраға)
Абайділдинов Е.М. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Бельх В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург,
Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Унзила Шапақ – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)

Редакциялық алқа құрамы

Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан) – (төраға)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов,
Ресей)
Қазбаева Ә.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Казиев З.Ғ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Князова А.Ж. – (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Куликпаева М.Ж. – PhD (Нұр-
Сұлтан, Қазақстан)
Нұрғазинов Б.Қ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрмағамбетов Р.Ғ. – PhD (Челябинск,
Ресей)
Примашев Н.М. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бишкек,
Қызығызстан)

Бас редактор

Дүйсенов Е.А. – з.ғ.к.

Журнал редакциясы

Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуршин К.А.

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі Ақпарат
және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 17761-Ж 25.06.2019 ж.
(Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі
мен мерзімі №6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

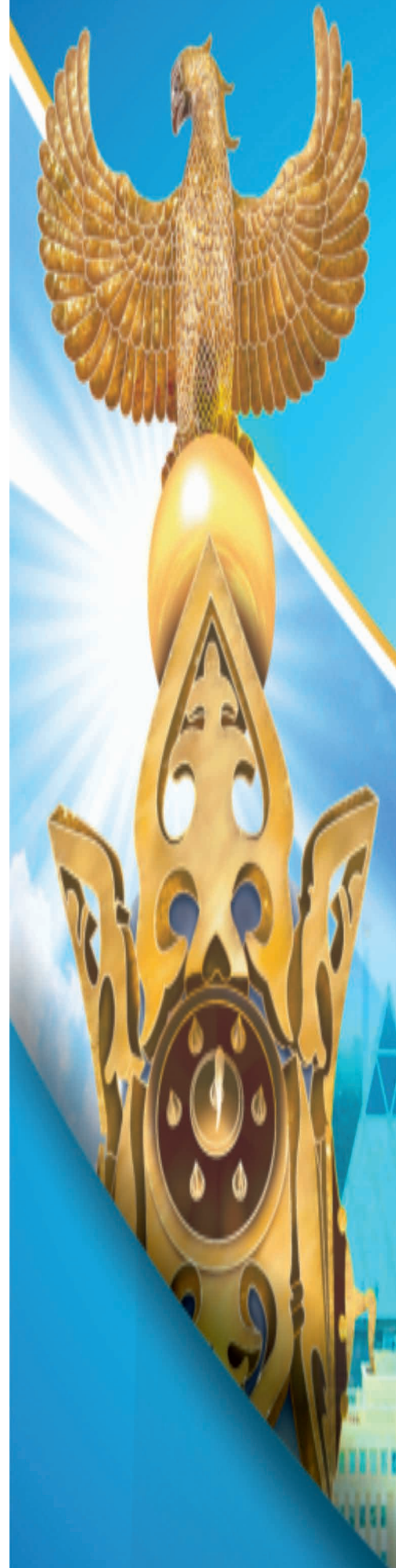
Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел даңғ., 8 үй
тел: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институтының директоры Р.Қ. Сәрпековтің кіріспе сөзі.....	8
Редакция бағанасы	14
ҚР Әділет министрінің Қоғамдық кеңес алдындағы есептік кездесудегі баяндамасы (2019 жылғы 31 мамыр).....	18
Конституциялық және әкімшілік құқық	
М.Х. МАТАЕВА Қазақстан және Орталық Азия елдері парламенттерінің конституциялық регламенттелуі.....	22
Б.К. НҰРҒАЗИНОВ, А.С. ТӨЛЕПБАЕВА Әкімшілік сот өндірісіндегі соттың рөлі.....	31
Т.И. РЯХОВСКАЯ (Новосибирск қ.) Ресей мен Қазақстанның конституциялық құқығының дамуындағы ортақ және өзіндік ерекшеліктер туралы мәселеге.....	38
Р.Қ. СӘРПЕКОВ, С.С. ШЕШЕНБАЕВА Әкімшілік-процестік және әкімшілік-рәсімдік қатынастар: ұғымы, ерекшеліктері және олардың арақатынасы.....	44
А.Б. ҚАЙЖАҚПАРОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ Әкімшілік сот ісін жүргізудегі өкілдік институтының құқықтық табиғаты туралы.....	51
Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы	
М.К. СҮЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДҮЙСЕНОВА Соттар мен төреліктердің өзара іс-қимылы: теория және практика мәселелері.....	58
Т.И. МАКАРОВА, Г.Т. ДЖАБАЙЛДАЕВА (Минск қ.) Ремедиация жерді құқықтық қорғау бағыты ретінде.....	72
М.А. ЕСТЕМИРОВ Отандық сот практикасында бірізділік талабының қолданылуына қысқаша шолу.....	77
Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс	
Д.А. ФИНК In rem мүлікте ықтимал тәркілеуді қамтамасыз ету үшін мүлікке тыйым салу.....	82
А.Т. КӘРІПОВА, Е.А. ОМАРОВ, А.Ж. ӘКІШЕВ Қылмыстық процестегі процестік шығасылар: ұғымы мен белгілері.....	91
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	
О.Н. ТОЛОЧКО (Минск қ.) Мемлекеттердің халықаралық-құқықтық жауапкершілігі заңдық жауапкершіліктің айрықша түрі ретінде.....	100
Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Ж.И. ИБРАГИМОВ, Г.А. ТӨЛЕУХАНОВА Мемлекеттік қызметшілердің кәсіптік құқықтық мәдениетін қалыптастыру және нығайту: шет елдердің тәжірибесі.....	107
А.Қ. ҚҰРМАНОВА, Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ Халықаралық және ұлттық құқықтағы мәжбүрлеу институтын ресми түсіндіру проблемасы.....	114
Құқықтық мониторинг	
А.Ғ. ҚАЗБАЕВА, Н.Н. ОМАРОВА Құқықтық мониторингті дамытудың кейбір аспектілері және оның перспективалары.....	122
М.Х. ХАСЕНОВ Қазақстан Республикасының жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы заңнамасын талдау нәтижелері туралы.....	130
М.И. ДЯЧУК Азаматтық сот ісін жүргізудегі татуластыру рәсімдері.....	141
А.С. РАМАЗАНОВА Қазақстан Республикасында медиацияның қолданылу салаларының проблемалары.....	148
М.И. ДЯЧУК, А.С. ҚОЖАБЕКОВА Ұлтаралық және дінаралық жанжалдарды реттеудегі медиация.....	154
Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан	
Г.К. АҚЫЛБЕКОВА Ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізудің кейбір мәселелері.....	162
Д.М. ШЫҒЫСБАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Терминдерді қолдану: тиімділігі мен келеңсіздіктері.....	168
А.К. МАХАМБЕТОВА Латын әліпбиіне негізделген кейбір әліпбилер туралы.....	175

Жас ғалым мінбері	
Л.А. ЖЕРЖ (Ирпень к., Украина) Заңсыз транспланттауға байланысты қылмыстардың алдын алу мен болдырмаудың шетелдік тәжірибесі.....	183
Е.М. ЕЛУБАЙ, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Қазақстан Республикасының тәуелсіздік жылдарындағы қылмыстық саясатының даму тарихынан.....	192
М.Е. ТӨЛЕУОВА Халықаралық-құқықтық құжаттарда және кейбір шет елдердің заңнамаларында паракорлықтың құқықтық регламенттелуі.....	200
Е.А. МҰХАНБЕДИЕВ Прецедентті құқық қолдану жүйесінің «қолданыстағы құқығы»: үш деңгейлі реттеу перспективалары және Қытай тәжірибесі.....	206
Ғылыми өмір хроникасы	
Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институтының Сапарғалиев оқулары шеңберінде «Қазақстан Республикасының Құқықтық саясат тұжырымдамасын (2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезең) іске асырудың өзекті мәселелері» тақырыбында өткен халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 5 сәуір, Алматы қ.....	217
Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты өкілдерінің халықаралық жария құқық бойынша «Блищенков оқулары» XVII халықаралық конгресіне қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, Мәскеу қ., 2019 жылғы 13 сәуір.....	220
Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі делегациясының «Tashkent Law Spring» I халықаралық заң форумына қатысуы туралы ақпараттық хабарлама, 2019 жылғы 24-26 сәуір, Ташкент қ.....	226
ҚР ЗҚАИ директорының «Құқықтық жүйелердің конвергенциясы: ағылшын құқығы және Қазақстан құқығы» атты баяндамасы.....	229
«Ұлттық заңнаманы талдау аясында корпоративтік құқықтың кейбір элементтерін енгізу перспективалары» атты дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2019 жылғы 13 мамыр.....	233
Кітапхана қорына келіп түскен басылымдардың көрмесі туралы ақпараттық хабарлама.....	236
«Соттық құқықтық саясат» халықаралық ғылыми-практикалық конференция жұмысына қатысу туралы ақпараттық хабарлама, Санкт-Петербург қ., 2019 жылғы 17-18 мамыр.....	237
«Құқық және экономика: ұлттық тәжірибе және даму стратегиясы» атты халықаралық заң форумы туралы ақпараттық хабарлама, Новосибирск қ., Ресей Федерациясы, 2019 жылғы 22-24 мамыр.....	241
«Жаршының» мұрағат беттері	
Р.Г. МИРОНОВ Бостандықты шектеу түріндегі қылмыстық жазаның қазіргі түсінігі (ҚР ЗИ Жаршысындағы мақала, №2 (22)-2011, 38-40-б.).....	246
Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ, Б.Ж. ҚЫЗДАРБЕКОВА З.ғ.д. Р.Г.Мионовтің «Бостандықты шектеу түріндегі қылмыстық жазаның қазіргі түсінігі» ғылыми жарияланымна қайтып оралғанда.....	249
Библиография	
А.Н. Жеребцов пен Н.В. Павловтың «Административная правоприменительная практика: теоретические и практические аспекты» атты монографиясына рецензия. - М.: Юстицинформ, 2018. – 167 б.....	253
З.ғ.д., проф. К.А. Бекашевтің халықаралық жария құқық жөніндегі оқулығына рецензия.....	255
А.И. Бастрыкин, В.П. Кириленко, В.А. Шамахова жалпы ред. «Экстремизм в современном мире» атты монографияларына рецензия. - СПб.: ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2018. – 444 б.....	257
Даналық ойлар	260

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт
законодательства и правовой
информации Республики Казахстан»
Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются
на сайте www.iz.adilet.gov.kz
Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. (Нур-Султан, Казах-
стан) – (председатель)
Абайдельдинов Е.М. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург,
Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва,
Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Унзила Шапак – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)

Состав Редакционной коллегии
Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан) – (председатель)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный
деятель культуры РК (Нур-Султан,
Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов,
Россия)
Казбаева А.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Киязова А.Ж. – (Нур-Султан,
Қазақстан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Куликпаева М.Ж. – PhD (Нур-Султан,
Казахстан)
Нургазинов Б.К. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нурмагамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск,
Россия)
Примашев Н.М. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-Ка-
меногорск, Казахстан)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)

Главный редактор
Дюсенов Е.А. – к.ю.н.

Редакция журнала
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуршин К.А.

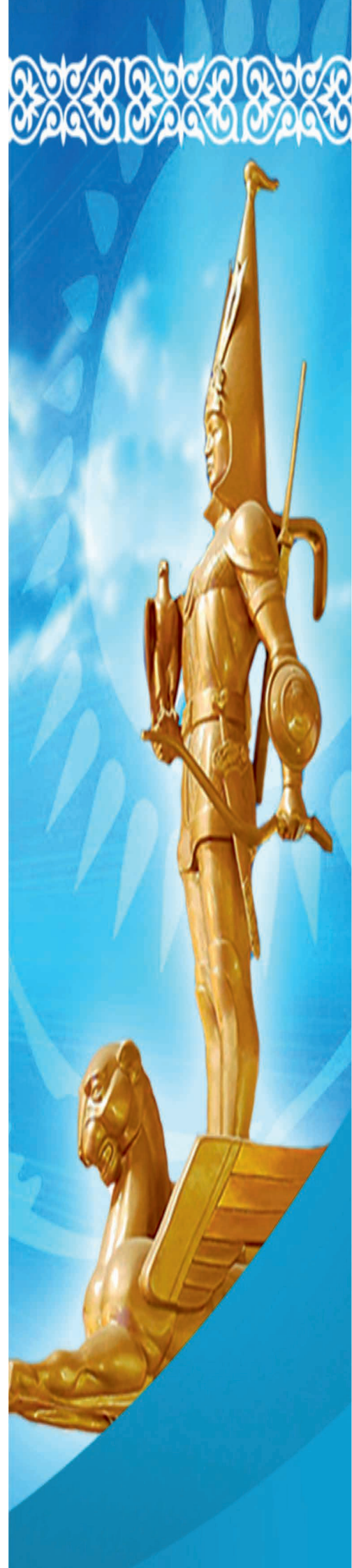
Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 17761-Ж
от 25.06.2019 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан
(№ и дата первичной постановки на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:
Республика Казахстан, 010000,
г. Нур-Султан, пр. Мәңгілік ел, д. 8
тел.: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Вступительное слово директора Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан Сарпекова Р.К.</i>	9
Колонка редакции	15
<i>Доклад министра юстиции РК на отчетной встрече перед Общественным советом (31 мая 2019 года)</i>	18
Конституционное и административное право	
М.Х. МАТАЕВА Конституционная регламентация парламентов Казахстана и стран Центральной Азии	22
Б.К. НУРГАЗИНОВ, А.С. ТУЛЕПБАЕВА Роль суда в административном судопроизводстве	31
Т.И. РЯХОВСКАЯ (г. Новосибирск) К вопросу об общем и самобытном в развитии конституционного права России и Казахстана	38
Р.К. САРПЕКОВ, С.С. ШИШИМБАЕВА Административно-процессуальные и административно-процедурные отношения: понятие, особенности и их соотношение	44
А.Б. КАЙЖАКПАРОВА, Б.Б. ЕРМЕКБАЕВ О правовой природе института представительства в административном судопроизводстве	51
Гражданское и гражданско-процессуальное право	
М.К. СУЛЕЙМЕНОВ, А.Е. ДУЙСЕНОВА Взаимодействие судов и арбитражей: проблемы теории и практики	58
Т.И. МАКАРОВА, Г.Т. ДЖАБАИЛДАЕВА (г. Минск) Ремедиация как направление правовой охраны земель	72
М.А. ЕСТЕМИРОВ Краткий обзор применения требования единообразия в отечественной судебной практике	77
Уголовное право и уголовный процесс	
Д.А. ФИНК Наложение ареста на имущество для обеспечения возможной конфискации in rem	82
А.Т. КАРИПОВА, Е.А. ОМАРОВ, А.Ж. АКИШОВ Процессуальные издержки в уголовном процессе: понятие и признаки	91
Международное право и сравнительное правоведение	
О.Н. ТОЛОЧКО (г. Минск) Международно-правовая ответственность государств как особый вид юридической ответственности	100
Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Ж.И. ИБРАГИМОВ, Г.А. ТОЛЕУХАНОВА Формирование и укрепление профессиональной правовой культуры государственных служащих: опыт зарубежных стран	107
А.К. КУРМАНОВА, К.Е. ИСМАГУЛОВ Проблема официального толкования института принуждения в международном и национальном праве	114
Правовой мониторинг	
А.Г. КАЗБАЕВА, Н.Н. ОМАРОВА Некоторые аспекты развития правового мониторинга и его перспективы	122
М.Х. ХАСЕНОВ О результатах анализа законодательства Республики Казахстан о государственной регистрации прав на недвижимое имущество	130
М.И. ДЯЧУК Примирительные процедуры в гражданском судопроизводстве	141
А.С. РАМАЗАНОВА Проблемы сфер применения медиации в Республике Казахстан	148
М.И. ДЯЧУК, А.С. КОЖАБЕКОВА Медиация в регулировании межнациональных и межрелигиозных конфликтов	154
Из практики законодательства на государственном языке	
Г.К. АКЫЛБЕКОВА Некоторые вопросы проведения научной лингвистической экспертизы	162
Д.М. ШЫНГЫСБАЕВА, Н.А. ХАМЗИНА Применение терминов: эффективность и неуместность	168
А.К. МАХАМБЕТОВА О некоторых алфавитах на основе латиницы	175

Трибуна молодого ученого	
Л.А. ЖЕРЖ (г. Ирпень, Украина) Зарубежный опыт предупреждения и предотвращения преступлений, связанных с незаконной трансплантацией.....	183
Е.М. ЕЛУБАЙ, Н.Б. МАУЫТҚАЛИ Из истории развития уголовной политики Республики Казахстан за годы его независимости.....	192
М.Е. ТУЛЕУОВА Правовая регламентация ответственности за взяточничества в международно-правовых документах и законодательствах некоторых зарубежных стран.....	200
Е.А. МУХАНБЕДИЕВ «Право в действии» системы прецедентного правоприменения: перспективы трехуровневого регулирования и опыт Китая.....	206
Хроника научной жизни	
Информационное сообщение об участии Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан в международной научно-практической конференции в рамках Сапаргалиевских чтений на тему «Актуальные вопросы реализации Концепции правовой политики Республики Казахстан (период с 2010 до 2020 года)», 5 апреля 2019 года, г. Алматы.....	218
Информационное сообщение об участии представителей Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан в XVII международном конгрессе по международному публичному праву «Блищенковские чтения», г. Москва, 13 апреля 2019 года.....	222
Информационное сообщение об участии делегации Министерства юстиции Республики Казахстан в I Международном юридическом форуме «Tashkent Law Spring», 24-26 апреля 2019 года, г. Ташкент.....	227
Доклад директора ИЗПИ РК «Конвергенция правовых систем: английское право и право Казахстана».....	229
Информационное сообщение о круглом столе «Перспективы внедрения некоторых элементов корпоративного права в свете анализа национального законодательства», г. Нур-Султан, 13 мая 2019 года.....	234
Информационное сообщение о выставке изданий, поступивших в фонд.....	237
Информационное сообщение об участии в работе Международной научно-практической конференции «Судебная правовая политика», г. Санкт-Петербург, 17-18 мая 2019 года.....	238
Информационное сообщение о Международном юридическом форуме «Право и экономика: национальный опыт и стратегии развития», г. Новосибирск, Российская Федерация, 22-24 мая 2019 г.....	242
Архивные страницы «Вестника»	
Р.Г. МИРОНОВ Современное понимание уголовного наказания в виде ограничения свободы (статья в Вестнике ИЗ РК, №2(22)-2011, с. 38-40).....	246
К.Е. ИСМАГУЛОВ, Б.Ж. КЫЗДАРБЕКОВА Возвращаясь к научной публикации д.ю.н. Р.Г. Миронова «Современное понимание уголовного наказания в виде ограничения свободы».....	249
Библиография	
Рецензия на монографию Жеребцова А.Н. и Павлова Н.В. «Административная правоприменительная практика: теоретические и практические аспекты. - М.: Юстицинформ, 2018. – 167 с.....	253
Рецензия на учебник д.ю.н., проф. К.А. Бекашева по международному публичному праву.....	255
Рецензия на монографию под общ.ред. А.И. Бастрькина, В.П. Кириленко, В.А. Шамахова «Экстремизм в современном мире». - СПб.: ИПЦ СЗИУ РАНХиГС, 2018. – 444 с.....	257
Мудрые мысли	260

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute
of Legislation and Legal information
of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006

All journal materials are placed
on the website

www.iz.adilet.gov.kz

Included in the list of publications of basic
scientific results of dissertations on legal
sciences (Order CCES MES RK №894
from 05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. (*Nur-Sultan, Kazakhstan*)
– (*Chairman*)

Abaydeldinov E.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Abyzov R.M. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Belih V.S. – *d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)*

Gubin E.P. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Melnik R.S. – *d.j.s. (Kiev, Ukraine)*

Moiseev A.A. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Muromcev G.I. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*

Rahmetov S.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Malinovski V.A. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Unzila Shapak – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Editorial Board members

Kulzhabayeva Zh.O. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)* – (*Chairman*)

Azer Aliyev – *PhD (Kiel, Germany)*

Aiyymbetov M.A. – *Honored Worker of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Bainiyazova Z.S. – *c.j.s. (Saratov, Russian)*

Kazbayeva A.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kaziyev Z.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kiyazova A.Zh. – (*Nur-Sultan, Kazakhstan*)

Konusova V.T. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Kulikpayeva M.Zh. – *PhD (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Nurgazinov B.K. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Nurmagambetov R.G. – *PhD (Chelyabinsk, Russian)*

Primashev N.M. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Rakhimberdin K.H. – *d.j.s. (Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan)*

Tegizbekova Zh.Ch. – *c.j.s. (Bishkek, Kyrgyzstan)*

Chief Editor

Dyussenov Ye.A. – *c.j.s.*

The editorial staff

Koltubayeva G.B.

Yerdesheva D.T.

Zhumageldina B.Zh.

Bailenova A.K.

Dzhamburshin K.A.

*The certificate of registration of mass media
№17761-G from 25.06.2019 from
the Committee of Information and Archives
of the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan
(Number and date of primary registration
№6592-Zh.07.09.2005.)*

Address:

The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, Mangilik el pr., 8
tel.: 8 (7172) 74-02-06
fax: 8 (7172) 74-14-43
www.iz.adilet.gov.kz
e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

*Report of the Vice-Minister Pan N.V. during an extended session of
the Ministry panel on the outcomes of Ministry of justice in 2018*..... 8

Editorial..... 16

*Report of the Minister of Justice of the Republic of Kazakhstan at
the reporting meeting before the Public Council (May 31, 2019)*..... 18

Constitutional and Administrative Law

M.H. MATAYEVA Constitutional regulation of the parliaments
of Kazakhstan and countries of Central Asia..... 22

B.K. NURGAZINOV, A.S. TULEPBAEVA Role of a court in
administrative legal proceedings..... 31

T.I. RYAKHOVSKAYA (Novosibirsk) To the question of the
general and original development of the constitutional law of Russia
and Kazakhstan..... 38

R.K. SARPEKOV, S.S. SHISHIMBAYEVA Administrative
procedural and administrative processual relations: the concept,
features and their interrelation..... 44

A.B. KAIZHAKPAROVA, B.B. YERMEKBAYEV On legal
nature institute of representative in administrative legal proceedings..... 51

Civil and Civil Procedural Law

M.K. SULEIMENOV, A.E. DUSENOVA The interaction of
courts and arbitration: problems of the theory and practice..... 58

T.I. MAKAROVA, G.T. DZHABAYLDAEVA (Minsk)
Remediation as a direction of legal protection of lands..... 72

M.A. YESTEMIROV Brief review of the application of the
requirement of uniformity in domestic judicial practice..... 77

Criminal law and Criminal procedure

D.A. FINK Seizure of property for ensuring possible confiscation
of in rem..... 82

A.T. KARIPOVA, Y.A. OMAROV, A.J. AKISHOV Legal fees
in the criminal process: the concept and features..... 91

International and Comparative law

O.N. TOLOCHKO (Minsk) International legal liability of states
as a special kind of legal responsibility..... 100

**È.B. ABDRASULOV, ZH.I. IBRAGIMOV, G.A. TOLEU-
KHANOVA** Forming and strengthening the professional legal culture
of public servants: foreign practice..... 107

A.K. KURMANOVA, K.E. ISMAGULOV The problem of the
official interpretation of the institute of compulsion in international and
national law..... 114

Legal monitoring

A.G. KAZBAYEVA, N.N. OMAROVA Some aspects of
development of legal monitoring and its prospects..... 122

M.H. KHASSENOV On the results of the analysis of legislation
of the Republic of Kazakhstan on the state registration of rights to
immovable property..... 130

M.I. DYACHUK Conciliating procedures in civil proceedings..... 141

A.S. RAMAZANOVA Problems of applications of mediation in
Republic Kazakhstan..... 148

M.I. DYACHUK, A.S. KOZHABEKOVA Mediation in the
regulation of inter-national and interreligious conflicts..... 154

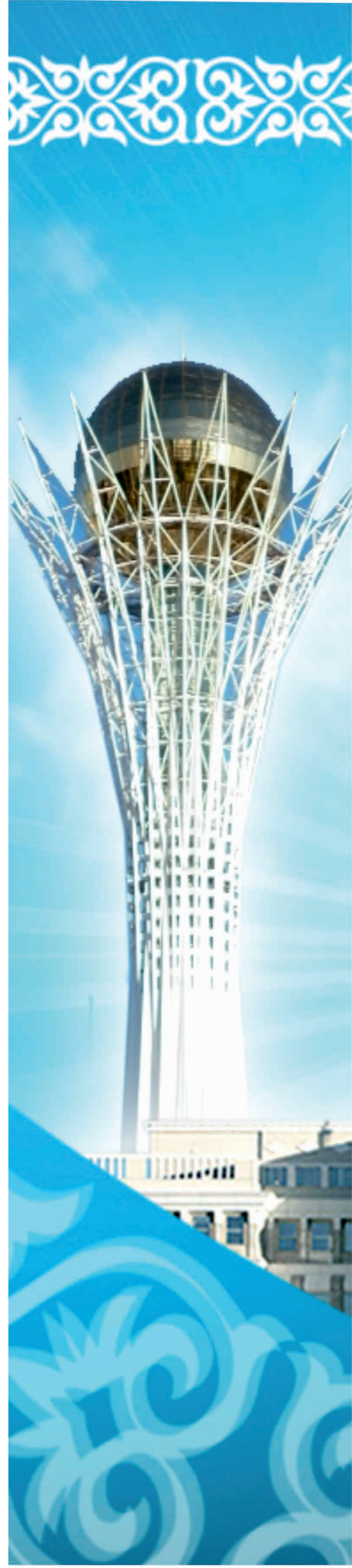
Lawmaking practice in the official language

G. K. AKYLBEKOVA Some issues of scientific linguistic
expertise..... 162

D.M. SHYNGYSBAYEVA, N.A. KHAMZINA The translations
of the terms: efficiency and problems..... 168

A.K. MAKHAMBETOVA About some alphabets based on Latin..... 175

Young scholar tribune	
L.A. ZHERZH (Irpen, Ukrain) Foreign experience in the prevention and prevention of crimes related to illegal transplantation.....	183
E.M. ELUBAI, N.B. MAUYTKALI From history of development of criminal politics of Republic of Kazakhstan for years his independence.....	192
M.E. TULEUOVA Legal regulation of bribery liability in international legal documents and legislation of some foreign countries.....	200
E.A. MUKHANBEDIEV “Law in action” of the guiding cases system: perspectives on three-level regulation and China’s experience.....	206
The Chronicle of Scientific Life	
Information note on the participation of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan in the international scientific-practical conference within the framework of the Sapargaliyev readings on the theme “Actual issues of the implementation of the Concept of legal policy of the Republic of Kazakhstan (period from 2010 to 2020)” Almaty, April 5, 2019.....	219
Information note on the participation of representatives of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan in the XVII international congress on the international public law «Blischenko readings» Moscow, April 13, 2019.....	224
Information note on the participation of the delegation of the Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan in the I International Law Forum «Tashkent Law Spring», April 24-26, 2019, Tashkent.....	228
Report of the Director of ILLI RK «The Convergence of Legal Systems: English Law and the Law of Kazakhstan».....	229
Information note on the round table «Prospects for the implementation of some elements of corporate law in the light of the national legislation analysis», Nur-Sultan, May 13, 2019.....	235
Information note on book fair.....	236
Information note on participation in the International Scientific and Practical Conference «Judicial legal policy», St. Petersburg, May 17-18, 2019.....	239
Information note on the International Legal Forum «Law and Economics: National Experience and Development Strategies», Novosibirsk, Russian Federation, May 22-24, 2019.....	244
The archive pages of the «Bulletin»	
R.G. MIRONOV Modern understanding of criminal punishment in the form of limitation of freedom (article in the Bulletin of the IL of the Republic of Kazakhstan, No. 2 (22) -2011, p. 38-40).....	246
K.E. ISMAGULOV, B.ZH. KYZDARBEBKOVA Back to the article of the doctor of law, R.G. Mironov «Modern understanding of criminal punishment in the form of limitation of freedom».....	249
Bibliography	
Review on the monograph of Zherebtsov A.N. and Pavlov N.V. “Administrative law enforcement practice: theoretical and practical aspects. - M.: Yustitsinform, 2018. - 167 p.....	253
Review of the textbook Doctor of Law, Professor. K.A. Bekyashev on public international law.....	255
Review on the monograph «Extremism in the modern world»: monograph/ed. by profs A.I. Bastrykin, V.P. Kirilenko, V.A. Shamakhov. St. Petersburg, Russia: NWIM RANEP. 2018. 444 p.....	257
Wise thoughts	260

ҚҰҚЫҚТЫҚ МОНИТОРИНГТІ ДАМЫТУДЫҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Әсел Ғабиденқызы Қазбаева

Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты Құқықтық мониторинг орталығының бастығы, А. Мырзахметов атындағы Көкішетау университетінің доцент, заң ғылымдарының кандидаты, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: a.kazbaeva@adilet.gov.kz

Назгүл Нұрлыбайқызы Омарова

Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты Құқықтық мониторинг орталығының аға ғылыми қызметкері, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: na.omarova@adilet.gov.kz

Түйін сөздер: нормативтік құқықтық актілер мониторингі; құқықтық мониторинг; заңнама және құқық қолдану мониторингі; құқықтық актілер; заңнама тиімділігі; бағалау және болжау.

Аннотация. Мақалада 2019 жылы Құқықтық мониторинг орталығының жұмыс жоспарында бекітілген «Заңнама және заң салаларын жетілдірудің қажетті шарты ретінде заңдардың іске асырылуының тиімділігін бағалау» тақырыбындағы қолданбалы ғылыми зерттеу шеңберінде зерделенетін құқықтық мониторингті жетілдіру мәселелері қарастырылған. Жұмыста «құқықтық мониторинг» ұғымы салаланып, нормативтік құқықтық актілер арқылы іс жүзінде қолдану перспективалы құқықтық құрылымдар айқындалған. Мұндай зерттеу Қазақстандағы заң ғылымының саласында жаңа бағыт болып табылады. Сонымен қатар, мақала құқықтық институт ретінде құқықтық мониторингтің құқықтық табиғаты мен құрылымы мәселелерін айқындайды.

Заң шығару қызметінің қарқынды даму үрдісінің үздіксіз жалғасып келе жатқаны тұрғысынан заңнама жүйесін дамытудың қазіргі кезеңінде құқықтық актілерді уақтылы жаңартып, оларды реттеп отыруды қажет етеді. Бұл міндеттер өте маңызды және Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы Жарлығымен бекітілген 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған Қазақстан Республикасының құқықтық саясат тұжырымдамасының ережелерін іске асыру аясында аса өзекті болып табылады. Сонымен қатар, мемлекеттік органдардың құқықтық мониторинг жүргізу практикасын талдай келе заңнама мониторингі функциясы мен құқық қолдану практикасы әлі де жетілдіруді талап ететіндіктен осы қызметтің мақсаттары мен міндеттері әлі де болса толық көлемде орындалмайтынын көрсетіп отыр.

Бұл мақала құқықтық мониторинг жүргізу процесінде мемлекеттік органдарымен өзара іс-қимыл жасау мәселелерін шешуге, еліміздегі қолданыстағы заңнаманың тиімділігін бағалауға және болжауға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының құқықтық жүйесін жетілдіру мәселелеріне бағытталған. Құқықтық мониторингті жан-жақты зерделеу осы бағытта заңнаманы жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды таңдауда нормативтік құқықтық актілерге қатысты құқықтық мониторинг жүргізу сатысында да, ынтымақтастық тұрғысынан да ғылыми негізделген тәсілдерді әзірлеуге негіз болды. Жұмыста құқықтық мониторинг жүргізуде қоғамдық пікірді ескеру, оның ішінде Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, жоғарғы оқу орындары, ғылыми-зерттеу институттарының және орталықтардың, сондай-ақ заңнаманы дамыту бойынша тәжірибе алмасу мақсатында азаматтарды тартуды көздейтін құқықтық мониторинг жүргізу сапасының маңыздылығына назар аударылады. Авторлар алынған қорытындылар негізінде құқықтық мониторинг институтының негізгі құрылымдық элементтерін жүйелеуге тырысқан, сондай-ақ оны перспективалық тұрғыдан оңтайландыру жөніндегі практикалық ұсыныстары берілген¹.

¹ Қазбаева Ә.Ғ. Нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингіндегі Ұлттық кәсіпкерлер палатасымен жүргізілетін қоғамдық мониторингтің рөлі мен маңызы // Қазақстан Республикасы Заңнама институтының Жаршысы ғылыми-құқықтық жс-л № 3 (44) 2016 жс. – 78-82-б.: Журналдың электрондық нұсқасы: http://www.adilet.gov.kz/sites/default/files/leaflets/vestnik_no344-2016_na_sayt.pdf

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРАВОВОГО МОНИТОРИНГА И ЕГО ПЕРСПЕКТИВЫ

Казбаева Асель Габиденовна

Начальник Центра правового мониторинга Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, доцент Кокшетауского университета им. А.Мырзахметова, кандидат юридических наук, г. Нур-Султан, Республика Казахстан; e-mail: a.kazbaeva@adilet.gov.kz

Омарова Назгуль Нурлыбаевна

Старший научный сотрудник Центра правового мониторинга Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, г. Нур-Султан, Республика Казахстан; e-mail: na.omarova@adilet.gov.kz

Ключевые слова: мониторинг НПА; правовой мониторинг; мониторинг законодательства и правоприменения; мониторинг нормативных правовых актов; правовые акты; эффективность законодательства; оценка и прогнозирование.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы совершенствования правового мониторинга изучаемого в рамках прикладного научного исследования на тему «Оценка эффективности реализации законов как предпосылка совершенствования законодательства и отраслей права», утвержденного Планом работы Центра правового мониторинга на 2019 год. В работе проведен анализ содержания понятия «правовой мониторинг» и обозначены перспективные для практического применения правовые конструкции посредством нормативных правовых актов. Такое исследование является относительно новым направлением в казахстанской правовой науке. Между тем, статья раскрывает вопросы правовой природы и становления правового мониторинга как правового института.

На современном этапе развития системы законодательства в условиях продолжающейся тенденции наращивания темпов законодательной деятельности требует своевременного обновления правовых актов и их упорядочения. Задачи эти имеют первостепенную значимость и особенно актуальны в свете реализации положений Концепции правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 года, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан от 24 августа 2009 года. Вместе с тем, анализ практики проведения правового мониторинга государственными органами показывает, что цели и задачи этой деятельности выполняются не в полном объеме, поскольку функция мониторинга законодательства и правоприменительной практики всё ещё требует совершенствования.

Данная статья ориентирована на решение проблем взаимодействия с государственными органами в процессе проведения правового мониторинга, оценки и прогнозирования эффективности действующего законодательства в стране, а также совершенствование правовой системы Республики Казахстана. Комплексное изучение правового мониторинга обусловило выработку научно обоснованных подходов к выбору рекомендаций по совершенствованию законодательства в этом направлении, как на стадии проведения мониторинга в отношении нормативных правовых актов, так и в аспекте сотрудничества при правовом мониторинге, как результат его правоприменения. Также в работе обращается внимание на важность качества проведения правового мониторинга, которое должно учитывать мнение общественности, в частности привлекать к проведению правового мониторинга Национальную палату предпринимателей, вузы, научные исследовательские институты и центры, а также граждан в целях взаимного обмена опытом по развитию законодательства. На основе полученных выводов авторами представлена попытка по систематизации основных структурных элементов института правового мониторинга, а также представлены практические предложения по его перспективной оптимизации².

² Казбаева А.Г. Роль и значение общественного мониторинга, проводимого Национальной палатой предпринимателей, в правовом мониторинге нормативных правовых актов // Науч.-прав. ж-л Вестник Института законодательства Республики Казахстан №3 (44) 2016 г. – С. 78-82: Электронная версия журнала: http://www.adilet.gov.kz/sites/default/files/leaflets/vestnik_no344-2016_na_sayt.pdf

SOME ASPECTS OF DEVELOPMENT OF LEGAL MONITORING AND ITS PROSPECTS

Kazbayeva Assel Gabidenovna

Head of the Center for Legal Monitoring at the Legislation and Legal Information Institute of the Republic of Kazakhstan, the Republican state enterprise on the right of economic management, docent of the Kokshetau University named after A. Myrzakhmetov, candidate of law sciences, Nur-Sultan city, Republic of Kazakhstan; e-mail: a.kazbaeva@adilet.gov.kz

Omarova Nazgul Nurlybayevna

Senior Research Fellow of the Center for Legal Monitoring at the Legislation and Legal Information Institute of the Republic of Kazakhstan, the Republican state enterprise on the right of economic management, Nur-Sultan city, Republic of Kazakhstan; e-mail: na.omarova@adilet.gov.kz

Keywords: monitoring of regulatory acts; legal monitoring; monitoring of legislation and enforcement; monitoring of regulatory acts; legal acts; effectiveness of legislation; evaluation and forecasting

Abstract. The article discusses the issues of improving the legal monitoring studied in the framework of applied scientific research «Evaluation of the effectiveness of the implementation of laws as a prerequisite for improving legislation and branches of law», approved by the Road map of the Legal Monitoring Center for 2019. In this paper, an analysis of the content of “legal monitoring” concept is conducted and the legal constructions that are promising for practical application are identified through regulatory legal acts.

Such study is a relatively new area in Kazakhstan legal science. Meanwhile, the article reveals the issues of legal nature and the establishment of legal monitoring as a legal institution.

At the present stage of development of the legislative system in the context of the continuing trend of increasing the pace of legislative activity requires the timely updates of legal acts and their streamlining. These tasks are of paramount importance and are particularly relevant in the light of the implementation of the provisions of the Legal Policy Concept of the Republic of Kazakhstan for the period from 2010 to 2020, approved by Decree of the President of the Republic of Kazakhstan on August 24, 2009.

At the same time, an analysis of the practice of legal monitoring done by state bodies shows that the goals and objectives of this activity are not fully implemented, since the function of monitoring the legislation and law enforcement practice still requires improvement

This article is focused on solving problems on interaction with state bodies in the process of conducting legal monitoring, evaluation and forecasting the effectiveness of current legislation in the country, as well as improving the legal system of the Republic of Kazakhstan. A comprehensive study of legal monitoring has led to the development of scientifically based approaches to the selection of recommendations for improving legislation in this direction, both at the monitoring stage in relation to regulatory legal acts and in the aspect for cooperation in legal monitoring as a result of its enforcement.

In addition, the paper draws attention to the importance of the qualitative side of legal monitoring, which should consider public opinion, in particular, involvement of the National Chamber of Entrepreneurs, universities, research institutes and centers, as well as citizens for return of experience on the development of legislation. Based on the findings, the authors presented an attempt to systematize the main structural elements of the institute of legal monitoring and presented practical propositions for its prospective efficiency³.

Құқықтық мониторинг Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамызында бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған Қазақстан Республикасының құқықтық саясат тұжырымдамасы туралы Жарлығы, «Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы

6 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы, «Құқықтық мониторинг жүргізу қағидаларын бекіту туралы» 2016 жылғы 29 тамыздағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің № 486 қаулысы негізінде мемлекеттік органдармен өздері қабылдаған және (немесе) өздері әзірлеушілері болған не өздерінің құзыретіне жа-

³ Kazbayeva A. G. The role and importance of public monitoring conducted by the National Chamber of Entrepreneurs in the legal monitoring of regulatory legal acts // Қазақстан Республикасы Заңнама институтының Жаршысы ғылыми-құқықтық ж-л № 3 (44) 2016 ж. – 78-82-б.: Журналдың электрондық нұсқасы: http://www.adilet.gov.kz/sites/default/files/leafflets/vestnik_no344-2016_na_sayt.pdf

татын нормативтік құқықтық актілерге жүргізіледі.

«Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты 2018 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында⁴ білім беру, жұмыспен қамту, әлеуметтік қамсыздандыру, кәсіпкерлік, қаржыландыру, табиғи монополиялар, экология және т.б. салалардағы заңнамаға тиісті өзгерістер енгізу міндеті қойылды. Сонымен бірге, «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру»⁵ атты 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан халқына Жолдауында, Елбасы заңның үстемдігін қамтамасыз ету қажеттігін және одан да белсенді құқықтық реформаларды алға жылжыту қажеттігін ерекше атап өтті. Бұл үрдіс Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің жыл сайынғы жолдауларында, сондай-ақ басқа да стратегиялық құжаттарда ұлттық заңнаманы жетілдіру және заңдардың жоғары сапасын қамтамасыз ету қажеттігі мәселесі бірнеше рет атап өтіледі.

2004 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі өкіміне сәйкес жоғары санаттағы нормалардың қарама-қайшылықтарын, ескірген, декларативті және т.б. нормаларды анықтау үшін заңға тәуелді актілерге тексеру жүргізілгенін атап өткеніміз жөн.

Осы жұмыстың қорытындысы бойынша, «Қазақ КСР Министрлер Кабинетінің, Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің, Қазақстан Республикасы Үкіметінің, Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің кейбір шешімдерінің күші жойылды деп тану және мемлекеттік органдардың жекелеген нормативтік құқықтық кесімдерінің қолданылуын жою туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 9 ақпандағы № 124 қаулысымен 416 заңға тәуелді актілердің күші жойылды [1].

Заңға тәуелді актілерге тексерудің он тәжірибесі көрсетіп отырғандай, мұндай жұмыстың тұрақты негізде жүргізілуі қажеттігін көрсетіп отыр.

Осылайша, 2006 жылы бұрын қолданыста болған «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер енгізілді, атап айтқанда: 43-баптың 1-тармағы толықтырылды («2-1) заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингін жүргізу»⁶.

Енгізілген норманы іске асыру мақсатында «Заңға тәуелді нормативтік құқықтық кесімдерге мониторинг жүргізу ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 25 тамыздағы № 817 қаулысы әзірленіп бекітілді⁷.

Дегенмен, мониторингі ұйымдастыру тәжірибесі бірқатар кемшіліктерді де анықтап берді [2]:

- құқықтық мониторинг объектілерін анықтау тар аяда қарастырылғандықтан (мониторинг заңға тәуелді актілерге ғана жүргізілді) салалық заңнаманың тиімділігін жан-жақты бағалау мүмкіндігін жоққа шығарады;

- құқықтық мониторинг жүргізуде пайдаланылатын әдіснамалық тәсілдердің тиімділігінің жеткіліксіздігі;

- нормативтік талаптарды іске асыруда туындайтын проблемалар туралы ашық ақпараттың жоқтығы [3].

Құқықтық саясат тұжырымдамасында «заң және құқықтық жүйелердің салаларын дамытудағы үрдістерді үздіксіз бақылауға, нормативтік құқықтық актілерді қолдану практикасын талдауға негізделетін заң шығару қызметін болжау және талдамалық қамтамасыз етуге ерекше назар аудару керек»⁸ деп нақты айтылған.

Осылайша, құқықтық мониторинг заң шығару саясатын қалыптастыру үшін болжап-талдайтын ақпарат көзі ретінде мемлекеттік құқықтық саясатты жүзеге асырудың негізгі нысаны болып айқындалған. Тұжы-

⁴ «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты 2018 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы / <http://www.akorda.kz/ru>

⁵ «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан халқына Жолдауы атты 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан халқына Жолдауы / <http://www.akorda.kz/ru>

⁶ Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 24 наурыздағы N 213 Заңы. «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V Заңымен күші жойылды // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі / http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z060000125_#z0

⁷ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кәсіпкерлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 31 қаңтардағы № 125 Заңының 19-тармағының 8) тармақшасы // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі / http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z060000125_#z0

⁸ «Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 25 тамыздағы № 817 Қаулысы. «Нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингін жүргізу қағидасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 25 тамыздағы № 964 Қаулысымен күші жойылды // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі: http://adilet.zan.kz/rus/docs/P060000817_#z0

рымдамаға сәйкес құқықтық мониторинг міндеті заңнаманың құқықтық сапасын қамтамасыз ету, сондай-ақ заңнаманың тиімділігін бағалау арқылы заң шығарушы күткен мақсаттарға жетуді қамтамасыз ету болып табылады [4]. Демек, нормативтік құқықтық актілерді тұтастай қайта тексеру, яғни заңға тәуелді актілерге ғана емес, заңнамалық актілерге де мониторинг жүргізу қажеттілігі туындап отыр.

2011 жылдың сәуірінде «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Заңға алғаш рет «нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингі» ұғымы енгізілді⁹. Нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингін жүргізу қағидасының тиісінше жаңа редакциясы қабылданған болатын¹⁰.

Сонымен қатар, құқықтық мониторинг енгізілген кезден бастап, құқықтық мониторинг нәтижелері Әділет министрлігі жанындағы мемлекеттік органдардың заң қызметтерінің үйлестіру кеңесі шеңберінде мемлекеттік органдармен бірлесе отырып талқыланады. Іс-шаралардың басым бөлігі анықталған кемшіліктерді жою бойынша нақты шаралар әзірлеуге және мониторинг жүргізу жүйесін жетілдіруге бағытталған.

Өздеріңіз білетіндей, «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының күші жойылып, 2016 жылғы 6 сәуірде «Құқықтық актілер туралы»¹¹ Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды, оның негізгі ұғымдық аппаратына жаңалықтар енгізіліп, құқықтық мониторинг мазмұнымен оны жүргізу тәртібі қарастырылған [5].

Заңға сәйкес құқықтық мониторинг нормативтік құқықтық актілердің заңдылығын қамтамасыз ету жөніндегі шаралардың бірі ретінде анықталып отыр. Сонымен, «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 20) тармақшасына сәйкес құқықтық мониторинг осы Заңның 50 және 51-баптарына сәйкес жүзеге асырылатын, Қазақстан Республикасы заңнамасының жай-күйі және оны қолдану практикасы туралы ақпаратты үнемі бақылау,

жинау, талдау жүйесі екендігі бекітілген.

Бұл ұғым жалпы сипатқа ие, оның «жүйе» арқылы құқықтық мониторингті мемлекеттік функция ретінде ғана емес, мемлекеттің құқықтық саясатының бөлігі ретінде (институты) көрсетеді [4].

Нормативтік құқықтық актілердің мазмұнын жетілдіру, нормативтік құқықтық актілердегі талап етілмеген немесе іс жүзінде қолданылмайтын ережелерді анықтау, нормативтік құқықтық актілерді қолданыстағы заңнамаға сәйкес келтіру және басқа шаралар құқықтық мониторингтің басты міндеттері болып табылады.

Осы мақсаттардың іске асырылуы құқықтық мониторингтің екі бағытын анықтайды:

- заңнама жүйесінің жай-күйін кешенді талдау;

- заңнаманы жетілдіру бойынша ұсыныстар дайындау.

Жаңа заңның іске асырылуы үшін «Құқықтық мониторинг жүргізу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 тамыздағы № 486¹² қаулысымен жүзеге асырылған құқықтық мониторинг тетігін жетілдіру және оңтайландыру бойынша жұмыс жүргізілді.

Қаулы мемлекеттік органдардың ұсыныстарын ескере отырып, құжат айналымын азайту және талдамалы анықтамалар жасау рәсімін жеңілдету бойынша қарама-қайшы, тиімсіз енгізілген және ескірген құқық нормаларды құрамайтын актілерге қатысты қабылданды, атап айтқанда:

1) мемлекеттік органдардың электрондық құжат айналымының бірыңғай жүйесі арқылы ақпарат жіберу міндеттемесі алып тасталды;

2) талдамалы анықтамаларды жасау кесте толтырумен теңестіріледі;

3) кемшіліктер бар нормативтік құқықтық актілерге ғана талдамалы анықтамалар қалыптастырылады;

4) біртүрдегі барлық нормативтік-құқықтық актілерге кемшіліктердің жоқтығы туралы бір ғана анықтама толтырылады;

⁹ Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы № 858 Жарлығы // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U090000858>

¹⁰ «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне норма шығармашылық қызметті жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 сәуірдегі № 425-IV Заңы // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1100000425#z30>

¹¹ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 25 тамыздағы № 964 Қаулысы. «Нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингін жүргізу қағидасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 тамыздағы № 486 қаулысымен күші жойылды // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1100000964>

¹² «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V Заңы // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1100000425#z30>

5) қортыныды ақпарат нысанының құрылымы жеңілдетіледі және мемлекеттік органдар ұсынатын ақпарат көлемі екі есе азаяды;

6) мемлекеттік органдар әділет органдарына ұсынатын қорытынды ақпарат жіберу мерзімі ұзартылады;

7) құқықтық мониторинг жүргізген кезде қоғамдық мониторинг материалдарын мемлекеттік органдардың пайдаланылуы қарастырылады.

Құқықтық мониторинг жүргізу тетігін жеңілдетуден басқа, жана рәсім құқықтық мониторинг нәтижесінің сапасын арттыруға бағытталған. Сонымен, қаулыда Ұлттық кәсіпкерлер палатасының, қоғамдық кеңестер, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдар мен азаматтар жүргізетін нормативтік құқықтық актілердің қоғамдық мониторингі нәтижелерін құқықтық мониторингте қолдану қажеттілігі белгіленген.

«Құқықтық актілер туралы» Заңның 50-бабы арқылы да мемлекеттік басқару жүйесі қоғамның мемлекеттік емес құрылымдарының ресурстарымен интеграциялануы мүмкін, оған сәйкес мемлекеттік органдар құқықтық мониторингі жүргізуге қоғамдық, ғылыми ұйымдар мен азаматтарды тартуы мүмкін. Бұл жаңашылдық құқықтық мониторинг нәтижелерінің сапасын арттыруға жәрдемдесуге тиіс. Мысалы, Құқықтық мониторинг жүргізу қағидаларының 15-тармағында Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, қоғамдық кеңестер, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдар мен азаматтар өткізетін қоғамдық мониторинг нәтижелерін құқықтық мониторингте пайдалану қажеттігі бекітілген. Осылайша, құқықтық мониторинг шеңберінде әртүрлі, соның ішінде мемлекеттік емес көздерден нормативтік құқықтық актілердің қолданысы туралы ақпаратты алу, қорыту және талдау үшін жағдайлар жасалуда.

Алайда, құқықтық мониторинг қорытындысын талдау көрсеткендей, іс жүзінде мемлекеттік органдар құқықтық мониторингі емес, ал оның бір түрі – Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келетін, ескірген, сыбайлас жемқорлыққа бейім және тиімді іске асырылмайтын құқық нормаларын анықтауға бағытталған формальды-занды сипатқа ие нормативтік құқықтық актілердің мониторингін жүргізеді.

Құқық теориясында құқықтық мониторинг тұжырымдамасы заң қызметінің нормашығармашылық процесс, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілердің сапасын бағалау, құқық қолдану процесі сияқты сатыларын қамтитынын атап өту қажет [6]. Басқаша сөздермен айтқанда, қолданыстағы заңнама мен оны қолдану практикасы ғана емес, сондай-ақ биліктің барлық тармақтары жүзеге асыратын заң жобалау және өзге де нор-

машығармашылық қызметі мониторингтің объектісі болып табылады. Осы тетіктің тиімділігі үшін оның барлық элементтерінің келісіліп қолданылуы қажет, яғни келісілген дайындау, қабылдау және қолдану сатыларында заңдарға қойылатын базалық талаптардың біртұтастығы арқылы айқындалады. Алайда мемлекеттік органдардың құқықтық мониторингі «тар аяда» түсінуі тек 1-інші элемент – нормативтік құқықтық актілердің мониторингі нормативтік-құқықтық ресімделеді. Бұл ретте, құқықтық мониторингтің өзі құқықтық нормаларды қадағалау мен талдау функцияларын жүзеге асыруды ғана емес, нормативтік құқықтық актілер жобаларына да, әртүрлі қолданыстағы нормативтік құжаттарға қорытындылар дайындаудың алдындағы құбылыстарды да қамтуға тиіс.

Құқықтық мониторингі қолдану тиімділігінің осал тұсы қажетті заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерді іске асыру, қабылдау туралы объективті ақпараттың болмауы болып табылады, бұл заң шығарушы мен құқық қолданушы арасындағы кері байланысты бұзатыны сөзсіз. Сондықтан нормашығармашылық бастамашылықтың субъектілері мен құқық қолданушы арасындағы керіс байланыс жүйесін жасаған орынды. Онда ең жақын телеологиялық мақсат ретінде құқық қолдану практикасы мониторингінің тетігін құру болады [7].

Осылайша, құқық қолдану практикасының құқықтық мониторингі тұжырымдамасы шеңберінде іске асырылуға тиіс мынадай міндеттерді бөліп шығаруға болады:

1) арнайы әдістеменің көмегімен құқық қолдану практикасының ағымдағы жай-күйін (сапасын) бағалау, бағалаудың арнайы өлшем-шарттарын және шәкілдерін әзірлеу, оларға сәйкес құқық қолдану практикасының объектілері талданады, бұл ағымдағы заңнамадағы олқылықтар мен коллизияларды анықтауға және мүмкіндігінше уақытында жоюға мүмкіндік береді;

2) құзыретті органдардың құқық қолдану практикасының мониторингін өткізу жөніндегі қызметін ақпараттық қамтамасыз етуді ретке келтіру;

3) қоғамның жалпы даму стратегиясының шеңберінде күтілетін әлеуметтік маңызы бар нәтижені алу үшін қолданыстағы заңнама ауқымын одан әрі жаңғырту үшін құқық қолдану қызметі және құқық қолдану практикасының нәтижесінде шығарылған актілер бойынша қорытындылар мен ұсынымдар қалыптастыру [7; 8].

Құқықтық мониторингтің түпкілікті мақсаты әзірленіп жатқан заң мен онда қамтылған барлық нормалардың сол кездегі қоғамның өмір жағдайына, елдің ілгері дамуға мұқтаж-дығына, экономикалық, әлеуметтік-саяси, эт-

нодемографиялық, рухани, тұлғааралық және өзге де қоғамдық қатынастардың сипатына барынша сәйкестігін қамтамасыз ету ретінде тұжырымдалуы мүмкін деп пайымдаймыз. Осыған орай, құқықтық мониторингтің негізгі мақсаттары мыналар:

- заңнаманың жай-күйі мен мемлекеттік органдардың құқық қолдану қызметін объективті бағалау;

- заңнаманың дамуы мен жетілдірілуі бағытын айқындау, заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту;

- мемлекеттік органдар мен жұртшылық арасындағы ынтымақтастық жүйесінің тиімді жұмыс істеуі;

- заңнаманың озық дамуы деңгейіне жетуге тиіс [9].

Осылайша, құқықтық мониторингтің көрсетілген негізгі мақсаттарына қол жеткізу заңнама мен құқық қолдану практикасын жетілдіру бойынша мынадай ұсыныстарды әзірлеу мен іске асыру мүмкіндігін береді:

1. Құқықтық мониторинг ұғымына өзекті сипат беру және оның мақсаттарын қолданыстағы заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы нақтылау.

2. Құқықтық мониторинг процесі мен нормашығармашылық қызметі арасындағы өзара байланысты қамтамасыз ету.

3. Заңнаманың тиімділігін бағалауды және болжауды ескере отырып мониторинг жүргізу.

4. Құқықтық мониторинг нәтижесі қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеу практикасын кешенді бағалауды қамтуға тиіс.

5. Құқықтық мониторинг жүргізуге қоғамдық және ғылыми ұйымдарды, азаматтарды тарту.

Жоғарыда жазылғанды қорытындылай келе, тізбеленген міндеттерді шешу арқылы құқықтық мониторингтің негізгі мақсатына қол жеткізу мониторингтік процестің түпкілікті мақсатына жеткізетін құқықтық мониторингтің басты міндетін орындауға көшуге мүмкіндік беретінін атап өткіміз келеді. Яғни, жан-жақты жүргізілген құқықтық мониторинг заңнама жүйесінің жай-күйін кешенді талдау ретінде заңнаманы және құқық қолдану практикасын жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу және іске асыру мүмкіндігін береді [9]. Заңнаманы жетілдіру жөніндегі ұсынымдарды осылайша дайындау - дұрыс ұйымдастырудың, сондай-ақ құқықтық мониторингтің барлық субъектілерінің, ең алдымен, уәкілетті органдардың келісілген және ықтиятты еңбегінің нәтижесінде ғана бек мүмкін. Құқықтық мониторингті нормативтік құқықтық актілердің кемшіліктерін айқындайтын мемлекеттік органдар ғана жүргізетіндіктен («Құқықтық актілер туралы» Заңның 50-бабы), мониторинг нәтижелері де тек олардың ұстанымдарына ғана байланысты болмақшы.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жумагулов Е.А. Вопросы совершенствования правового мониторинга подзаконных нормативных правовых актов (постановлений Правительства) / Правовой мониторинг в Республике Казахстан: теория, проблемы, перспективы: Материалы международной научно-практической конференции 29 ноября 2012 года. - Астана: Қазақстан Республикасының Заң шығару институты, 2013. - 325 б. С. 24-26.

2. Кулжабаева Ж.О. Правовой мониторинг: проблемы правового регулирования // Правовой мониторинг в Республике Казахстан: теория, проблемы, перспективы: Материалы международной научно-практической конференции 29 ноября 2012 года. – Астана: Қазақстан Республикасының Заң шығару институты, 2013. – С. 11-14.

3. Тлембаева Ж.У., Калиева А.У. Роль правового мониторинга в правовой системе Казахстана // Сетевое издание «Zakon.kz»: <https://www.zakon.kz/analytics/4928598-rol-pravovogo-monitoringa-v-pravovoy.html>

4. Сафарова Т.С. Некоторые аспекты нового законодательства Республики Казахстан о правовом мониторинге // Науч.-прав. ж-л Вестник Института законодательства Республики Казахстан №2 (43) 2016. - С. 79-81; Информационная система «Параграф»: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=38652812#pos=0

5. Дюсенов Е.А. Актуальные вопросы совершенствования правового мониторинга: новеллы законодательства // Ж-л Вестник Казахского гуманитарно-юридического инновационного университета, № 4 (32), 2016 – С. 17-21; Электронная версия журнала: <http://www.kazgiiu.kz/wp-content/uploads/2016/04/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%E2%84%964-32-2016.pdf#1>

6. Кравец И.А. Российский конституционализм и конституционный краудсорсинг: перспективы конституционной модернизации / Сборник материалов международной научной конференции «Конституционное право: итоги развития, проблемы и перспективы», 16-18 марта 2017 года, отв. ред. С.А. Авакьян, изд-во «Проспект» - 320 с.; Электронная версия сборника: http://litgid.com/catalog/yuridicheskaya/konstitutsionnoe_pravo_itogi_razvitiya_

problemy i perspektivy sbornik materialov mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii/

7. Берг Л.Н. Мониторинг правоприменительной практики // Научно-практический, экономико-правовой журнал «Бизнес, менеджмент и право»: http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?lang=ru&stat=324

8. Правовой мониторинг: актуальные проблемы теории и практики / Под ред. Н.Н. Черногора. - М.: Международный юридический институт, 2010. - 232 с.; Электронная версия издания: <http://lawacademy.ru/upload/iblock/fae/ikntrtvp.%20tovxeayp%20ntcqwzpwqr.pdf>

9. Казиев З.Г. Некоторые вопросы совершенствования правового мониторинга в Республике Казахстан // Науч.-прав. ж-л «Вестник Института законодательства Республики Казахстан» № 2 (38) 2015 г. – С. 123-126; Электронная версия журнала: <http://www.adilet.gov.kz/sites/default/files/leaflets/3.pdf>

REFERENCES

1. Zhumagulov E.A. *Voprosy sovershenstvovaniya pravovogo monitoringa podzakonnyh normativnyh pravovyh aktov (postanovlenij Pravitel'stva) / Pravovoj monitoring v Respublike Kazahstan: teorija, problemy, perspektivy: Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii 29 nojabrja 2012 goda.* - Astana: Қазақстан Республикасының Заң шығару институты, 2013. - 325 б. С. 24-26.

2. Kulzhabaeva Zh.O. *Pravovoj monitoring: problemy pravovogo regulirovaniya // Pravovoj monitoring v Respublike Kazahstan: teorija, problemy, perspektivy: Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii 29 nojabrja 2012 goda.* – Astana: Қазақстан Республикасының Заң шығару институты, 2013. – С. 11-14.

3. Tlembaeva Zh.U., Kalieva A.U. *Rol' pravovogo monitoringa v pravovoj sisteme Kazahstana // Setevoe izdanie «Zakon.kz»: <https://www.zakon.kz/analytiks/4928598-rol-pravovogo-monitoringa-v-pravovoy.html>*

4. Safarova T.S. *Nekotorye aspekty novogo zakonodatel'stva Respubliki Kazahstan o pravovom monitoringe // Nauch.-prav. zh-l Vestnik Instituta zakonodatel'stva Respubliki Kazahstan №2 (43) 2016.* - С. 79-81; Информационная система «Параграф»: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=38652812#pos=0

5. Djusenov E.A. *Aktual'nye voprosy sovershenstvovaniya pravovogo monitoringa: novelty zakonodatel'stva // Zh-l Vestnik Kazahskogo gumanitarno-juridicheskogo innovacionnogo universiteta, № 4 (32), 2016 – С. 17-21; Jelektronnaja versija zhurnala: <http://www.kazguiu.kz/wp-content/uploads/2016/04/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%E2%84%964-32-2016.pdf#1>*

6. Kravec I.A. *Rossijskij konstitucionalizm i konstitucionnyj kraudsorsing: perspektivy konstitucionnoj modernizacii / Sbornik materialov mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii «Konstitucionnoe pravo: itogi razvitija, problemy i perspektivy», 16-18 marta 2017 goda, otv. red. S.A. Avak'jan, izd-vo «Prospekt» - 320 s.; Jelektronnaja versija sbornika: http://litgid.com/catalog/yuridicheskaya/konstitucionnoe_pravo_itogi_razvitiya_problemy_i_perspektivy_sbornik_materialov_mezhdunarodnoj_nauchnoj_konferentsii/*

7. Berg L.N. *Monitoring pravoprimeritel'noj praktiki // Nauchno-prakticheskij, jekonomiko-pravovoj zhurnal «Biznes, menedzhment i pravo»: http://www.bmpravo.ru/show_stat.php?lang=ru&stat=324*

8. *Pravovoj monitoring: aktual'nye problemy teorii i praktiki / Pod red. N.N. Chernogora.* - М.: Международный юридический институт, 2010. - 232 с.; Электронная версия издания: <http://lawacademy.ru/upload/iblock/fae/ikntrtvp.%20tovxeayp%20ntcqwzpwqr.pdf>

9. Kaziev Z.G. *Nekotorye voprosy sovershenstvovaniya pravovogo monitoringa v Respublike Kazahstan // Nauch.-prav. zh-l «Vestnik Instituta zakonodatel'stva Respubliki Kazahstan» № 2 (38) 2015 g.* – С. 123-126; Электронная версия журнала: <http://www.adilet.gov.kz/sites/default/files/leaflets/3.pdf>